

Platón: A védőbeszéd

’Ejnye, te athéni polgár, nem szégyelled magad, hogy mindig csak a vagyoned gyarapítására van gondod, meg a hírnevedre, de az igazságról és arról, hogy lelkedet a lehető legjobbá tedd, arról nem is gondolkodol?’

Szókratész: Makranczi Zalán

Rendező – Czeizel Gábor

Bemutató: 2017. április 19.

A védőbeszéd címmel Makranczi Zalán Szókratész szerepét játssza áprilistól a Spinozában. Platón monodrámája igen csak nagy falat: olyan fajsúlyos színészek, mint Haumann Péter és Jordán Tamás tartják Szókratész védőbeszédét évtizedek óta műsoron. Vajon milyen elvárásokkal és milyen indítékkal vesz fel Makranczi Zalán ekkora súlyt a programjába?

Nemrégiben Herzl Tivdart alakította a Spinozában, tavaly pedig a Pulitzer c. doku-drámában Th. Rooseveltt amerikai elnököt játszotta ugyanott. Most pedig Szókratész megjelenítésére adta a fejét. Mi hajtotta e nehéz, két és fél ezer évvel ezelőtti monodráma felé?

M.Z. Való igaz, hogy a darab két és fél ezer éves, de frissebb, maibb, mint például egy 100 évvel ezelőtti darab. Friss és aktuális. Megfogott engem ez az erős akaratú demokrata, akinek a mához is van szava. Szókratész, a filozófus elsősorban gondolkodó, másodsorban tanító. Gondolkodni és beszélgetni tanít. A piacon sétálva fejtette ki nézeteit, tanította az ifjúságot, s az egyik tanítványa, Platón őrizte meg a gondolatait. Ezt próbálom én most visszaadni.

Mit mond Önnek ma Szókratész?

M.Z. Jaj, nagyon sokat, nem is tudom hol kezdjem. A politikusokról például az a véleménye, hogy amíg amorális idióták irányítanak, addig inkább vonuljunk ki a közéletből. Szókratész arra próbál tanítani, hogy mielőtt ítélnénk, előbb a saját házunk táját rakjuk rendbe. Szeretem azt a gondolatát is, miszerint „a vizsgálódás nélküli élet nem emberhez méltó élet”.

Nem túl nehéz, nem túl veretes ez a szókratészi nyelv? Ez mégis csak két és fél ezer évvel ezelőtti beszéd! Hogy tudja ezt a ma emberének átadni?

M.Z. Könnyen! Egyáltalán nem nehéz Szókratész nyelve. Amíg Platón némi pátosszal beszél, addig Szókratész inkább a piaci nyelvet használja. A szöveg nagyon logikusan épül fel, így a logika jó kapaszkodó. Igyekszem minél hétköznapiabb nyelven elmondani a gondolatokat, és néha a saját szavaimat is használom. Játékot is kínálok a nézőknek, próbálom őket a darabba bevonni.

... a legbölcsebbik ember mégis Szókratész! – hangzik a darabban.

M.Z. „Amit nem tudok, arról nem vélem, hogy tudom. És tudom, hogy nem tudok semmit”. Ez Szókratész egyik mottója. Vizsgálta a politikusokat, költőket és kézműveseket abból a szempontból, hogy mennyire bölcsek. Arra az eredményre jutott, hogy „ezek mind megjátsszák, hogy tudnak valamit, de nem tudnak semmit.” Másik nekem tetsző Szókratész-mondás: az egyetlen jó dolog a tudás!

Mit szólsz Szókratésznek a halállal kapcsolatos gondolataihoz?

M.Z. Tetszik nekem! Szerinte senki nem tud a halálról semmit, még azt sem, hogy vajon nem éppen a legnagyobb jótétemény-e az ember számára – és mégis félünk tőle. Mintha bizonyosan tudnánk, hogy ez a legnagyobb szerencsétlenség. Nem kell félni a haláltól. A halál ilyen értelemben jó is lehet.

Nem tart vissza, hogy a 'nagyok': Haumann és Jordán adják elő a Védőbeszédet?

M.Z. Mikor kezdték, még ők sem voltak nagyok. Haumann Péter nem volt még 30 sem, Jordán pedig a negyvenhez közeledett alig ismert kaposvári színészként. Én is! Nyilván mindenki mást lát meg a darabban és mindenki mást hoz ki belőle.

Mit csinál egy rendező a monodrámával? Nyilván más a munkamódszere, mint egy többszereplős színdarab megrendezésekor. A darabot Czeizel Gábor rendezi, a próbák már hetek óta folynak a Spinozában.

Más a dolga a rendezőnek egy monodráma esetén?

Cz. G. Igen-igen! Más a dolgom, egészen más. Miután megbeszéltük a kereteket, egyeztettük, hogy hasonlóan gondolkodunk abban, miért érdemes ezt a szöveget most előadni, inkább csak a külső szem vagyok. A színészt kell, hogy erősítsem. Egy ötlettel tovább lendíteni, vagy esetleg más irányba terelni. És fontos, hogy felhívjam a figyelmét a próbák során született jó megoldásaira, azok rögzítésére. Egy több szereplős színdarab megrendezésénél inkább irányító vagyok, itt pedig inkább együtt gondolkodó társ, külső szem. Hiszen a színész személyiségén múlik az előadás! Nekem nem az a dolgom, hogy produkáljak, hanem hogy őt a leghatékonyabb helyzetbe hozzam. És figyeljem: érezze a bizalmat, hogy ő egyedül is betölti a színpadot. Hiszen – és ez egy kis háttérinfó: elvetettünk minden külső segédeszközt, fogódzót!

Spinoza Színház
1074 Budapest, Dob u. 15.
+36 1 413 7488
spinoza@spinoza.hu
www.spinoza.hu

SPINOZA

A VÉDŐBESZÉD

(dialogus – mint monodrámá)

Platón: Szókratész védőbeszéde
Devecseri Gábor fordítása alapján

Szókratész / Platón:
MAKRANCFI ZALÁN

Rendező:
Czeizel Gábor

„A vizsgálódás nélküli élet/
nem emberhez méltó élet.”

BEMUTATÓ: 2017. ÁPRILIS 19. (SZERDA) 19 ÓRAKOR

www.spinoza.hu • spinoza@spinoza.hu
1074 Budapest, Dob utca 15.